

"Ett hemskt men också ett underbart ställe"

En rapport om sexuell utsatthet
på nätet bland barn med
neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

@EcpatSverige
Garvargatan 20
112 21 Stockholm
+46 (0)8 598 920 00
info@ecpat.se
www.ecpat.se
www.dittecpat.se
www.ecpat.se/hotline
www.ecpat.se/vuxenstod
Ecpat Sverige, 2025

Författare Ecpat Sverige
Karin Heimdahl Vepsä, utredare
Jonas Karlsson, utredare

Layout
Pär Carlsson, grafisk formgivare

Bilderna i denna rapport är genrebilder och personerna på bild har ingen koppling till innehållet eller citaten i rapporten.
Foto: iStock.com/Ecpat Sverige

Ecpat Sverige
Ecpat är en barnrättsorganisation som arbetar mot sexuell exploatering av barn. Det gör vi på flera sätt. Vi sprider kunskap om brottsligheten och förebygger så att barn och unga inte utsätts. Vi arbetar med opinionsbildning och påverkansarbete mot makthavare och vi samarbetar med myndigheter, företag och andra organisationer. Vi driver även Ecpat Hotline – en webbaserad anmälnings-sida, Ecpat Vuxenstöd samt Ditt Ecpat, där barn och unga kan få hjälp, stöd och kunskap om nakenbilder, sexuella kränkningar, hot och övergrepp på eller utanför nätet. Ecpat Sverige ingår i ett globalt Ecpatnätverk med 124 organisationer i mer än 100 länder.

Innehåll

Förord	5
Inledning	6
Om undersökningen Nude på nätet	7
Dataunderlag och avgränsningar	8
Hur barn med NPF upplever internet	10
Vinjetter	12
Del 1, Egen erfarenhet av utsatthet	13
Vinjett 1: Lurad, Kims berättelse	14
Vinjett 2: Selfien, Los berättelse	15
Vinjett 3: Mobilen, Charlies berättelse	16
Vinjett 4: Tränaren, Hannas berättelse	17
Erfarenhet av fler än en vinjett	18
Egen och vänners erfarenheter	19
När barn utsätter andra barn	20
Del 2, Strategier bland flickor och pojkar med NPF	21
Vinjett 1: Lurad, Kims berättelse med svarsalternativ	22
Vinjett 4: Tränaren, Hannas berättelse med svarsalternativ ...	24
Diskussion	28
Referenser	30

Förord

FÖR DE FLESTA barn–med eller utan neuropsykiatriska funktionsnedsättningar – finns det idag ingen tydlig gräns mellan livet på och utanför nätet. Det barn möter i sin vardag följer med in i mobilen och datorn, och tvärtom. Därför är det inte förvånande att vi också ser att den utsatthet som barn lever med på nätet fortsätter utanför nätet. I årets undersökning blir det särskilt tydligt för barn med NPF. Samtidigt visar barnen något viktigt: barnen har kunskap och strategier. De känner igen riskerna, de kan läsa situationer och de uttrycker tydliga vägar för hur man bör agera när något känns fel.

Det är en tydlig uppmaning till oss vuxna. Om vi vill minska barns utsatthet på nätet behöver vi finnas närmare, både i barnens digitala och fysiska liv.

Vi vet sedan länge att flickor med NPF är särskilt utsatta och årets resultat bekräftar detta. Men vi ser också något som sällan lyfts fram: pojkar med NPF är betydligt mer utsatta än andra pojkar – och lika utsatta som flickor utan NPF.

Det är en avgörande insikt. Utsattheten beror inte på att barn med NPF saknar kunskap eller vilja att skydda sig. Den beror på att vi vuxna inte alltid

lyckas skapa de förutsättningar som barn behöver – vilket är vårt ansvar.

Barnens svar visar att förändring är möjlig. När barn får tillgång till trygga vuxna, till stöd som fungerar och till miljöer där deras erfarenheter tas på allvar – då minskar utsattheten. Det gör skillnad.

Till sist vill jag rikta ett varmt och innerligt tack till alla barn som deltagit i undersökningen. Genom att dela med sig av sina erfarenheter och sin klokskap hjälper ni oss att förstå mer, agera bättre och skapa tryggare digitala liv för andra barn.

Anna Karin Hildingson Boqvist
Generalsekreterare Ecpat Sverige

Inledning

I den här rapporten undersöker vi sexuell utsatthet på nätet bland barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (fortsättningsvis NPF). Barn med NPF löper en högre risk än andra barn att utsättas sexuellt, både på ¹² och utanför nätet.^{3,4} Gruppen upplever sig dessutom oftare socialt exkluderad av omgivningen ^{5,6} och rapporterar sämre psykisk hälsa än andra barn.⁷ Vi vet också att barn och unga med NPF tillbringar mer tid på internet ^{8,9} – något som för många erbjuder ett socialt sammanhang och stöd som de kan sakna i sin vardag, men samtidigt innebär en ökad risk för utsatthet.

VI VET DOCK mindre om *varför* barn med NPF är mer utsatta än andra barn, eller hur vuxna kan skydda barn med NPF från sexuellt våld och ge dem stöd i de fall de ändå blir utsatta. I den här undersökningen låter vi därför barn som själva har NPF ta ställning till ett antal vinjetter som beskriver olika situationer där barn utsätts eller riskerar att utsättas sexuellt. De barn som deltar i undersökningen får ange om de själva – eller någon vän – har varit med om något som liknar det som beskrivs i vinjetten, samt ta ställning till vad de anser är det bästa förhållningssättet i respektive situation. De ges även möjlighet att lämna fritextsvar. På så sätt får vi en bättre möjlighet att förstå vilka uttryck sexuell utsatthet tar, och hur barn med NPF anser att man bäst kan förhålla sig till och skydda sig mot det.

Samtidigt som utsattheten bland barn med NPF är viktig att uppmärksamma finns risker med att särskilt fokusera på en grupp med specifika funktionsnedsättningar. För det första omfattar begreppet NPF ett antal olika funktionsnedsättningar (där ADHD och autism är de mest välkända). Vidare kan respektive funktionsnedsättning ta sig mycket

olika uttryck hos olika barn. Gruppen barn med NPF är därmed diversifierad och att tala om gruppen som om den vore enhetlig kan innebära en risk för förenklingar och övergeneraliseringar. Det finns även risk att ett uttalat fokus på NPF får det att framstå som att funktionsnedsättningen i sig orsakar utsattheten, snarare än att förövre i det digitala rummet utnyttjar de sårbarheter som funktionsnedsättningen kan medföra. Vidare finns risk att bilden av barn med NPF som anorlunda förstärks, och att barnen skuldbeläggs för normala och vanliga tonårsbeteenden, såsom sexuell nyfikenhet och experimenterade. Detta kan i sin tur leda till att vuxna begränsar barnens vardag på ett negativt sätt.

Med dessa risker i beaktande är syftet med rapporten att i stället bidra till en ökad förståelse för hur den sexuella utsattheten bland barn med NPF yttrar sig, samt även att lyfta barnens egna perspektiv på denna utsatthet. Vår förhoppning är att kunna ge vuxna som möter målgruppen bättre förutsättningar att erbjuda ett adekvat stöd utifrån dessa barns behov.

¹ Ecpat (2023a). "Jag tittade bara, jag gjorde inget elakt" En rapport om barns utsatthet på exposekonton.

² Mediemyndigheten, 2025

³ Langevin, R., Marshall, C., Wallace, A., Gagné, M-E., Kingsland, E. & Temcheff, C. (2023). Disentangling the associations between attention deficit hyperactivity disorder and child sexual abuse: A systematic review. Trauma, Violence and Abuse, 24(2), 369-389

⁴ Rahmadani, E. & Adewale Ahmed, I. (2025). Prevalence Incidence of Autism Related Child Sexual Assault: Narrative Review, South Eastern European Journal of Public Health, 26, 255 – 263

⁵ Mrug, S., Molina, B., Hoza, B., Gerdes, A., Hechtman, L. & Arnold, L. (2012). Peer rejection and friendships in children with attention-deficit/hyperactivity disorder: Contributions to long-term outcomes. Journal of Abnormal Child Psychology, 40

⁶ Schneider, M., Fong, V.C. & McLaughlin, J. (2025). "Being integrated does not mean being included": What factors contribute to school exclusion for autistic children? Autism Research, 18(9)

⁷ Peasgood, T., Bhardwaj, A., Biggs, K., Brazier, J.E., Coghill, D., Daley, D., De Silva, C., Harpin, V., Hodgkins, P., Nadkarni, A., Setyawan, J. & Sonuga-Barke, E. (2016). The impact of ADHD on the health and well-being of ADHD children and their siblings. European Child and Adolescent Psychology, 25, 1217-1231

⁸ Augner, C., Vlasak, T. & Barth, A. (2023). The relationship between problematic internet use and attention deficit, hyperactivity and impulsivity: A meta-analysis. Journal of Psychiatric Research, 16

⁹ Yuan, G., Zhu, Z., Guo, H. et al. Screen Time and Autism Spectrum Disorder: A Comprehensive Systematic Review of Risk, Usage, and Addiction. Journal of Autism and Developmental Disorders

Om undersökningen Nude på nätet

NUDE PÅ NÄTET är Ecpats årliga webbaserade enkätundersökning. Genom Nude på nätet samlar vi in kunskap om barns erfarenheter av – samt deras förhållningssätt och attityder till – sexuell utsatthet i digitala miljöer.

Enkäten inleds med några bakgrundsfrågor kring ålder och könsidentitet. De barn som är 14 år eller äldre får även svara på frågan om de har NPF. En central utgångspunkt i vårt arbete med enkäten är att barn är experter på sin egen situation och därför måste vara medskapare i vår kunskapsproduktion. Enkäten har därför tagits fram i samarbete med barn, som lämnat förslag och synpunkter på både innehåll och form.¹⁰

Enkäten består dels av direkta frågor om egna erfarenheter av sexuell utsatthet på nätet, dels av ett antal vinjetter (för samtliga vinjetter i sin helhet, se appendix 1). Vinjetterna är korta berättelser som skildrar situationer där barn blir utsatta alternativt riskerar att bli utsatta. I vissa vinjetter är den som utsätter barnet en vuxen, medan andra vinjetter beskriver händelser där barn

utsätter barn. Eftersom det skulle ta för lång tid att besvara alla vinjetter slumpas deltagarna till maximalt tre.

Syftet med vinjetterna är att få en fördjupad förståelse för hur barnen resonerar kring olika situationer kopplade till sexuell utsatthet. Vinjetterna har tagits fram i samarbete med barn och bygger på intervjuer med barn som har erfarenhet av olika typer av sexuell utsatthet i digitala miljöer. Vinjetterna har sedan kontinuerligt uppdaterats, bland annat utifrån fritextsvar från de barn som under årens lopp deltagit i Nude på nätet.

Efter varje vinjett får de barn som besvarar enkäten välja mellan ett antal svarsalternativ som beskriver olika förhållningssätt till den aktuella situationen. Barnen får också svara på om de själva har erfarenheter som liknar det som beskrivs i vinjetten, eller om de har någon vän med sådana erfarenheter. I anslutning till varje vinjett finns också möjlighet att lämna fritextsvar om barnen vill berätta mer eller ge feedback på vinjetten.

¹⁰ Ecpat (u.å.) Metodhandbok. Barnet som expert. En metodhandbok för dig som gör undersökningar om och med barn.

Dataunderlag och avgränsningar

I rapporten har vi använt data som samlades in under 2023. Senare datainsamlingar (2024 och 2025) har inte inkluderats eftersom antalet deltagande barn är för litet för meningsfulla analyser, särskilt då svaren behöver delas upp efter könsidentitet och förekomst av NPF.

ETT UNDANTAG ÄR vinjetten Kims berättelse, som samtliga barn besvarade i 2025 års undersökning och som även ingick 2023. När vi jämför resultaten från 2023 och 2025 – både på vinjetten och på den efterföljande frågan där barnen anger om de själva har liknande erfarenheter – ser vi att resultaten i stort liknar varandra. I 2025 års undersökning syns dock en tydlig ökning bland pojkar som uppger egen erfarenhet, från fem till femton procent – en förändring som inte återfinns i övriga grupper. En trolig förklaring är den kraftiga ökning av så kallad sextortion som Ecpat tidigare rapporterat. där pojkar luras att skicka nakenbilder eller filmer som

sedan används för ekonomisk utpressning.¹¹ Utöver detta är förändringarna mellan åren små, och vi bedömer därför att fördelarna med att använda data från 2023 överväger nackdelarna.

I 2023 års undersökning var det totalt 4 150 barn som identifierar sig som pojke eller flicka som besvarade minst en vinjett. Av dessa var 2 153 flickor och 1 997 pojkar. Bland flickorna uppgav 614 att de hade NPF, och motsvarande siffra bland pojkarna var 481. I genomsnitt besvarade barnen knappt två och en halv vinjett.

¹¹ Ecpat (2023b) "Då tog 'hon' en screen och alltting började" En rapport om sexuell utpressning av barn i ekonomiskt syfte med särskilt fokus på pojkars utsatthet.

Hur barn med NPF upplever internet

Barns sexuella utsatthet på internet är en allvarlig fråga som ibland kan över-skugga andra, mer positiva, aspekter av barns digitala liv. I undersökningen ställde vi därför frågor om hur barnen förhåller sig till internet i ett bredare perspektiv – till exempel hur de ser på möjligheten att träffa nya människor, känna sig förstådda, vara öppna och ärliga, få stöd av andra samt hitta personer att beundra och inspireras av.

FRÅGORNA FORMULERADES SOM positiva påstå-enden och barnen fick ange i vilken grad de höll med på en skala från 0 till 10. Siffran 0 innebar att de absolut inte höll med, siffran 10 att de absolut höll med och siffran 5 markerade en neutral ståndpunkt.

Tabellen nedan presenterar det genomsnittliga värde som flickor respektive pojkar – med och utan NPF – gav varje påstående. Den redovisar

även andelen barn som håller med, det vill säga att de angav ett värde över 5 på skalan.

Skillnaderna mellan grupperna är mycket små. Barnen har gett liknande svar oavsett könstillhö-righet eller förekomst av NPF. De högsta värdena gäller möjligheten att träffa personer man annars aldrig skulle möta, samt att hitta personer att inspireras av och beundra. Även möjligheten att träffa personer som förstår hur man känner och

Nätet är bra för att träffa personer:	Pojkar utan NPF	Pojkar med NPF	Flickor utan NPF	Flickor med NPF
Jag annars aldrig mött	7,6 (86%)	7,5 (84%)	6,8 (77%)	6,9 (78%)
Som förstår mig och hur jag känner	6,4 (69%)	6,4 (69%)	6,5 (75%)	6,7 (77%)
Som jag kan vara öppen och ärlig med	4,8 (47%)	5,1 (51%)	5,0 (50%)	5,2 (53%)
Som jag kan få stöd och bekräftelse av	5,6 (60%)	5,7 (63%)	5,6 (61%)	6,0 (64%)
Som jag kan beundra och inspireras av	7,7 (85%)	7,5 (83%)	7,3 (84%)	7,3 (84%)

att få stöd av andra värderas positivt. Den enda fråga där barnen i genomsnitt ligger nära den neutrala mittpunkten gäller möjligheten att vara öppen och ärlig på internet.

Vi undersökte också om barnens inställning till internets positiva sidor påverkades av om de hade egen erfarenhet av de typer av sexuell utsatthet som beskrivs i vinjetterna. Resultaten påverkades dock endast marginellt av sådana erfarenheter.¹²

Sammantaget visar svaren tydligt att en majoritet av barnen i undersökningen – oavsett om de har NPF eller inte och oavsett om de har erfarenhet av

digital sexuell utsatthet eller inte – i hög grad ser internet som en plats där de kan finna vänskap, stöd och inspiration.

Barnens svar visar tydligt på nackdelarna med att enbart fokusera på de negativa konsekvenserna av internetanvändning. Ett alltför starkt fokus på risker kan leda till att vuxna försöker begränsa eller övervaka barns internetanvändning – något som i sin tur kan minska deras möjligheter att hitta samhörighet, stöd och inspiration via nätet. Detta gäller alla barn, men särskilt barn med NPF som i högre utsträckning kan sakna ett tydligt socialt sammanhang offline.^{13 14}

Att internet ses som en plats där både bra och dåliga saker kan hända visas också tydligt i barnens fritextsvar:

"Ett hemskt men också ett underbart ställe"
Pojke (NPF)

"Beroende på var man hamnar på nätet så kan man antingen hitta massor av bra idéer och trevliga människor, eller oxå hamna i en farligt toxisk miljö som sliter på en mentalt."
Flicka (NPF)

"Jag själv har mycket nytta av internet för mina favoritintressen som att måla och rita kan jag få inspiration om på internet, Men sen så har jag tyvärr vart med om hemska saker på internet som att blivit pressad av äldre män om att skicka nudes och andra sexuella saker."
Flicka (NPF)

"Det har hjälpt mig mycket, Hjälpt mig att kunna prata med folk utan att dom faktiskt är här och utan att behöva dela ut mitt nummer, En break från reality."
Flicka (NPF)

¹² De påverkade också endast marginellt av att ta bort de högsta och lägsta värdena ur urvalet. En intressant observation är dock att icke-binära, som är för få för att dra slutsatser om då det gäller det uppdelade urvalet, var betydligt mer positiva då det gällde samtliga aspekter av internet vilket pekar på den positiva potentialen hos internet för marginaliserade grupper.

¹³ Humphrey, N & Symes, W. (2011). Peer interaction patterns among adolescents with autistic spectrum disorders (ASDs) in mainstream school settings. Autism, 15(4), 397-41

¹⁴ Spender, K., Ryan Chen, Y-W., Wilkes-Gillan, S., Parsons, L., Cantrill, A., Simon, M., Garcia, A. & Cordier, R. (2023). The frindships of children and yputh with atten-tion-deficit hyperactivity disorder: A systematic review. PLoS ONE 18(8)

Vinjetter:

Del 1

Egen erfarenhet av utsatthet

I undersökningen fick barnen ta ställning till hur de skulle agera i ett antal berättelser – så kallade vinjetter. I anslutning till varje vinjett fick de även svara på om de själva hade erfarenhet av det som beskrevs och/eller om de hade en vän med sådana erfarenheter.

Både tidigare forskning¹⁵ och våra egna undersökningar¹⁶ visar att barn med NPF löper en högre risk att utsättas sexuellt. Vi förväntade oss därför att detta även skulle avspeglas i svaren på frågorna om egen erfarenhet av de situationer vinjetterna beskrev.

I undersökningen ingick totalt tolv vinjetter. Barn med NPF rapporterade i högre grad än barn av samma kön utan NPF att de själva hade erfarenhet av det som beskrevs i vinjetterna. För samtliga vinjetter utom en (vinjett 12 för flickor) var det också mer sannolikt att ett barn med NPF hade en vän med sådana erfarenheter. Eftersom barnen kunde lämna fritextsvar i anslutning till vinjetterna gav detta en inblick i hur vissa av dem som uppgav egna erfarenheter resonerade kring liknande situationer.

Vinjetterna beskriver olika typer av sexuell utsatthet. Resultaten tyder på att barn med NPF löper en större risk att utsättas både av andra barn och av vuxna – men också att de i högre grad riskerar att utsätta andra barn, till exempel genom att skicka en nakenbild utan samtycke.

Det är viktigt att understryka att barnen i vinjetterna i många fall är aktiva i delar av eller hela förloppet – till exempel genom att skicka nakenbilder, flörta med vuxna eller vara beredda att sälja nakenbilder eller sex. Det är viktigt att framhålla att även dessa barn är brottsoffer, även om de själva inte uppfattar sig som det.

Några vinjetter beskriver också gråzoner där barn kan känna sig utsatta utan att ett brott i juridisk mening nödvändigtvis har begåtts. Syftet med att inkludera sådana vinjetter är både att barnen ska kunna relatera till situationerna och att synliggöra att samma händelseförlopp kan uppfattas på olika sätt av olika barn.

I följande avsnitt presenterar vi barnens erfarenheter från fyra vinjetter av olika typ. Mönstret som framträder där återkommer i nästan samtliga vinjetter (se appendix 1). Mest påtagligt är ett tydligt könsmönster – flickor har i betydligt större utsträckning än pojkar egen erfarenhet av de situationer som vinjetterna skildrar.

När vi jämför flickor med respektive utan NPF ser vi att flickor med NPF rapporterar egen erfarenhet i högre grad än flickor utan NPF. Mönstret är detsamma för pojkarna, där pojkar med NPF uppger egen erfarenhet i en omfattning som ligger högre än pojkar utan NPF och ofta nära nivån för flickor utan NPF.

Det övergripande mönstret blir därmed att pojkar utan NPF har minst erfarenhet av de situationer som beskrivs i vinjetterna, medan flickor med NPF rapporterar störst erfarenhet. Pojkar med NPF och flickor utan NPF ligger i sin tur ofta på liknande nivåer. Flickor utan NPF rapporterar dock i större utsträckning än pojkar med NPF att de har blivit utsatta av vuxna förövare.

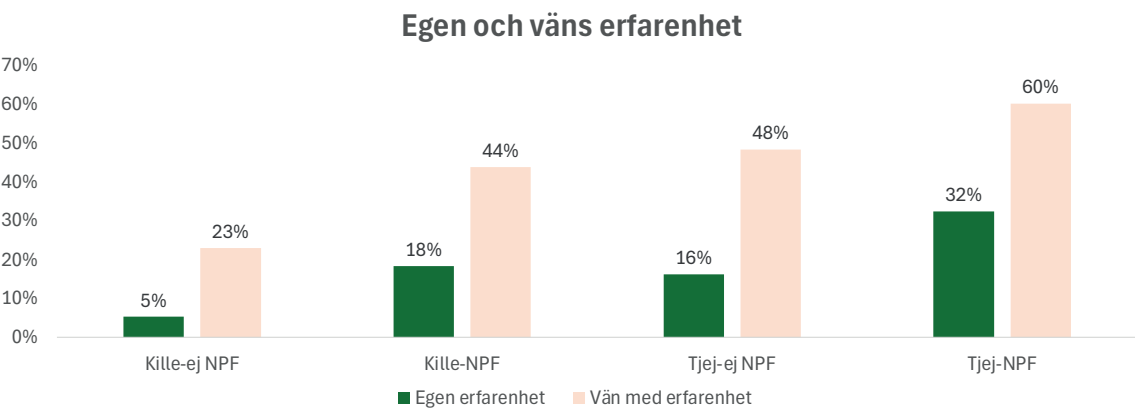
¹⁵ se t.ex. Langevin, R., Marshall, C., Wallace, A., Gagné, M-E., Kingsland, E. & Temcheff, C. (2023). Disentangling the associations between attention deficit hyperactivity disorder and child sexual abuse: A .

¹⁶ Ecpat (2025) "Det känns som om jag redan förstört mitt liv på grund av en bild" En rapport om barns utsatthet för sexualbrott i digitala miljöer.

Vinjett 1: **Lurad**

Kims berättelse

”Kim är ny i skolan och där träffar han Filip. De börjar prata och skriva till varandra och efter ett tag börjar de prata om sex. Kim frågar om Filip vill ha en nude och Filip svarar ja, så Kim skickar. Filip blir tyst. Filip har screenat bilden. När Kim vaknar på morgonen är allt kaos. Han har fullt av mess från kompisar som sett bilden. Värst av allt är ett mess från Filip som skriver att han bara drivit med Kim.”

DEN FÖRSTA VINJETTEN beskriver en situation där Filip sprider bilder på Kim utan samtycke. Skillnaderna mellan de olika grupperna, både när det gäller egen utsatthet och vänners erfarenheter, är stora.

Det är mer än sex gånger så sannolikt att en flicka med NPF har varit utsatt för något som liknar det vinjetten beskriver, jämfört med en pojke utan NPF. Det är också nästan tre gånger så sannolikt att en flicka med NPF känner till minst en vän med liknande erfarenhet. Vidare är det drygt tre gånger så sannolikt att både pojkar med NPF och flickor utan NPF har egen erfarenhet, jämfört med pojkar utan NPF. Pojkar utan NPF är också den grupp där

sannolikheten att man har en vän med erfarenheter liknande de i berättelsen är allra lägst.

I barnens fritextsvar framgår att de ibland tolkar situationen i vinjetten något bredare än det beskrivna händelseförloppet. De inkluderar till exempel situationer där någon har blivit hotad att skicka nakenbilder eller filmer som sedan spridits, eller där sexuella bilder sprids efter att en relation tagit slut.

De barn som i sina fritextsvar beskriver egen utsatthet kopplat till vinjetten om Kim är uteslutande flickor med NPF, medan de som berättar om vänners utsatthet finns representerade i samtliga grupper.

Fritextsvar

"Har hänt flera gånger då jag blivit hotad." flicka (NPF)

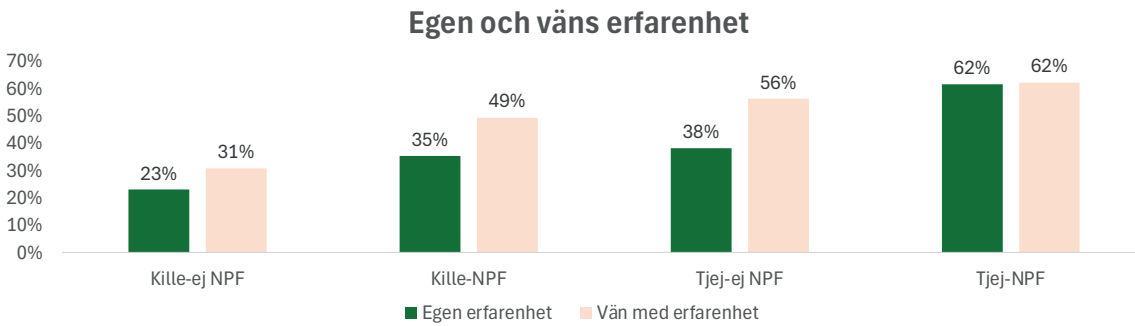
"Denna kille bad hela tiden om bilder och sakta manipulera och blev våldsam och va otrevlig. Då han inte fick som han ville slängde han ut otrevliga kommentarer osv." flicka (NPF)

"Vet inte om personen har spridit dom ännu, men han har hotat med att göra det. Inga ansikten är med dock så jag går inte att koppla till bilden." flicka (NPF)

Vinjett 2: **Selfien**

Los berättelse

”Lo och Ellen träffas på träningen och kommer bra överens. De har en viss flörtig kontakt. När Lo kommer hem en kväll tar hon en del nudes i badrummet och blir nöjd med resultatet. Hon tänker att hon ska skicka en till Ellen som en tease.”

I DEN ANDRA vinjetten beskrivs hur Lo skickar en bild till Ellen som en del av en flört, utan att vara säker på att det finns samtycke. Precis som i den föregående vinjetten rapporterar pojkar utan NPF i lägst utsträckning egen erfarenhet, och i lägst utsträckning känner de även till en vän med sådan erfarenhet. Därefter följer pojkar med NPF och flickor utan NPF på ungefär samma nivå, medan flickor med NPF i störst utsträckning uppger både egen erfarenhet och erfarenhet via en vän.

I fritextsvaren framgår att de barn som rapporterar egen erfarenhet inte bara identifierat sig med Lo som skickat bilden, utan även med Ellen som fått en bild hon inte efterfrågat.

När flickor – med och utan NPF – beskriver en

liknande negativ upplevelse i sina fritextsvar handlar det om att en pojke eller man skickat en oönskad bild. Motsvarande svar saknas hos pojkar, både med och utan NPF. Andra fritextsvar visar att när flickor själva skickar bilder tar de för givet att bilden är önskad, även om de inte försäkrat sig om samtycke på förhand. I vissa fritextsvar från pojkar framgår också att de i högre grad än flickor utgår från att en flört i sig kan tolkas som ett implicit samtycke.

Många svar – oberoende av kön och NPF – understryker dock vikten av explicit samtycke när man skickar nakenbilder. Fritextsvaren tyder också på att både barn som fått oönskade nakenbilder och de som själva skickat nakenbilder utan att först fråga har svarat att de har erfarenhet av situationen som beskrivs i vinjetten.

Fritextsvar

"Många gånger killar skickar när man exempelvis inte mår bra o de tror de ska hjälpa men man blir bara mer äcklad." flicka (NPF)

"Det finns personer som har skickat nudes till mig utan tillstånd." flicka (NPF)

"Inget fel att skicka lite naket, så länge man själv vill och är beredd på vad som kan hända." flicka (NPF)

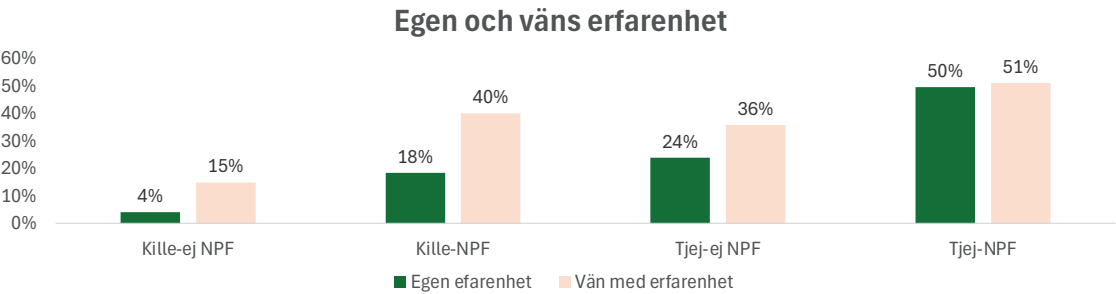
"Träffade en kille och trodde han skulle bli mer intresserad av mig om jag började skicka naket." flicka (NPF)

"Det var en tjej online som jag hade skrivit med lite och som sedan skickade väldigt opassande bilder med tanke på att hon va 4 år äldre än mig." flicka (NPF)

Vinjett 3: Mobilen

Charlies berättelse

”Charlie är sjutton år och går på gymnasiet. Hon är less på att inte ha några pengar och inget jobb. Hennes mobil är dålig och batteriet tar slut för fort. Hennes föräldrar säger bara att de inte kan hålla på och köpa ny mobil. En kompis tipsar henne om en man som hon känner på nätet som köper bilder. Hon säger att han inte är något äckel och att han betalar bra. Det enda hon behöver göra är att ta en nude så skickar han tusen spänn. Hon säger att hon aldrig fotar sitt ansikte och att hela nätet är fullt av nakenbilder så vem bryr sig. Charlie lägger till gubben och han dm:ar henne och frågar om hon vill sälja en nude och få betalt över swish. Han säger att hon får mer om hon visar sitt ansikte.”

DEN TREDJE VINJETTEN handlar om att Charlie blir tipsad av en kompis om att sälja egna nakenbilder. Det antyds att hon överväger det, men berättelsen avslutas innan beslutet framgår.

Även här finns en tydlig könsskillnad. Fler flickor än pojkar uppger att de har egen erfarenhet av det som beskrivs och mer än dubbelt så. många barn med NPF som barn av samma kön utan NPF rapporterar egen erfarenhet – något som gäller både pojkar och flickor.

När det kommer till frågan om barnen känner till att de har minst en vän med liknande erfarenheter är detta vanligast bland flickor med NPF och ovanligast bland pojkar utan NPF. Pojkar med NPF och

flickor utan NPF ligger här på liknande nivåer.

Det finns ett fåtal fritextsvar från flickor med NPF som uppger att de själva har sålt bilder, medan övriga barn beskriver handlingen som alltför riskfylld. Bland de flickor som sålt bilder är erfarenheterna blandade. Vissa beskriver det som oproblematiskt, medan andra berättar att försäljningen lett till hot, sexuellt utnyttjande eller kontakt med droger.

I många fritextsvar – främst från flickor men även från vissa pojkar – framgår att de blivit erbjudna att sälja bilder. Det förekommer också att flickor skriver att det i sådana fall går att sälja bilder av andra barn som redan spridits på internet, vilket i så fall skulle utgöra en brottslig handling.

Fritextsvar

"Jag har sålt nudes för pengarna och blev hotad och inblandad i droger." flicka (NPF)

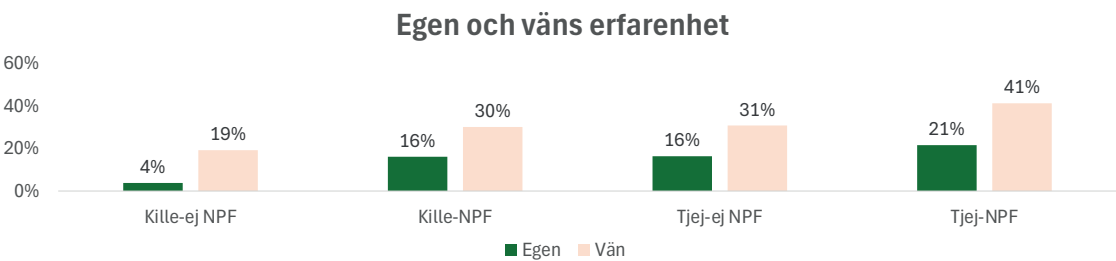
"Ja, jag har upplevt en kille i min ålder som jag inte kände som ville se en bild på mig med ett linne och han kommenterade nånting sexuellt om mina bröst." flicka (NPF)

"Jag pratade med några främlingar på Omegle och så kom det sen en kille, inte jättegammal tror jag inte. Men han sa i alla fall åt mig att han betalar 2000 kr för mina nudes. Han har gjort detta med massa flickor och de har blivit som slavar till honom som gör allt han säger. Till exempel att de går runt nakna framför familjen. Jag skickade en gång utan att visa ansiktet. Sen kom min syster in i rummet och jag sa åt honom att jag inte kan visa nu. Han sa åt mig att ta kort på min syster i smyg. Det var då jag tänkte att det inte var värt det. Jag skulle aldrig kunna göra så mot någon." flicka (NPF)

Vinjett 4: Tränaren

Hannas berättelse

”Hanna är 16 år och tränar kickboxning. En av tränarna är Andreas som är 24 år. Hanna tycker han är trevlig men hon har också hört att han flirtar med tjejer som tränar. Ibland stannar hon kvar och pratar efter träningen. Han brukar ge henne beröm för träningen, de skämtar mycket. En dag frågar Andreas om han får adda henne på Insta och det går hon med på. Ett par kvällar senare skickar han ett dm till henne där han säger att hon är skitsnygg på bilden hon la ut från gymmet tidigare på dagen. Hanna tackar och lägger till en rodnande smiley och Andreas svarar nästan direkt att hennes rumpa ser sexig ut i tigha shorts. Hanna tycker det är lite obehagligt, men svarar något skämtsamt då hon tänker att Andreas bara vill vara snäll. Han svarar snabbt igen och frågar om hon har trosor under dem, han tycker inte det ser ut så och att det vore så hett om hon inte hade det. Hanna känner sig obehaglig till mods och slår av telefonen.”

VINJETTEN BESKRIVER HUR ett barns tränare ber om att få lägga till henne på Instagram och därefter kommenterar hennes bilder på ett sexualiserat sätt som gör barnet obekvämt.

Precis som i den föregående vinjetten är det mer sannolikt att flickor har egen erfarenhet av det som beskrivs än att pojkar har det. Både pojkar och flickor med NPF har också högre sannolikhet att ha egen erfarenhet än barn av samma kön utan NPF. Pojkar med NPF har ungefär dubbelt så hög sanno-

likhet som pojkar utan NPF att ha egen erfarenhet, medan skillnaden mellan flickor med och utan NPF är mindre än i de övriga vinjetterna.

När det gäller att ha en vän som upplevt något likande syns samma mönster som tidigare, även om skillnaderna mellan grupperna är mindre än i de andra vinjetterna.

Relativt få barn har lämnat fritextsvar som beskriver egen erfarenhet kopplat till denna vinjett.

Fritextsvar

"Det var min väns syster som jobbade med en kille (30-40 år) som tog mycket på henne men inte så mycket att det gick att anmäla men tillräckligt för att det skulle bli obehagligt." flicka (NPF)

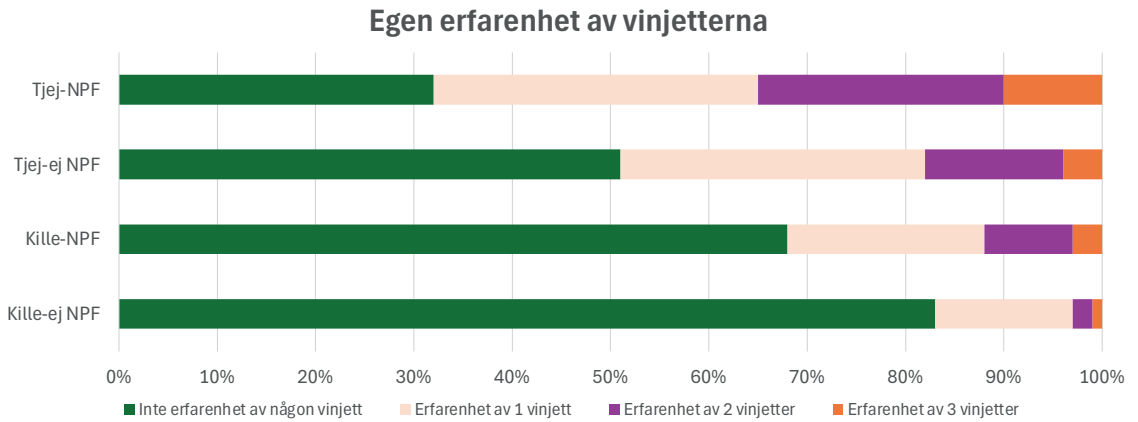
"Påminner lite om när en person frågade anonymt på en app om bilder. Det var först outfit sedan fötter, fötter utan sockar och sedan rumpa med byxor. Sedan fick jag panik och slog av telefonen har inte pratat med någon om detta, fastän jag vet vad man ska göra. Appen heter Tellonym." flicka (NPF)

Erfarenhet av fler än en vinjett

Ytterligare ett sätt att undersöka barnens utsatthet är att mäta om de har egen erfarenhet av flera olika vinjetter. De tolv vinjetterna beskrev olika former av utsatthet samtidigt som ett enskilt barn som besvarade enkäten kunde svara på maximalt tre olika vinjetter. Detta innebär många olika kombinationer av vinjetter, men då vi tittar på de barn som svarade på samtliga tre vinjetter bör resultaten bli rättvisande i och med att respektive deltagare haft samma sannolikhet att besvara varje enskild vinjett.

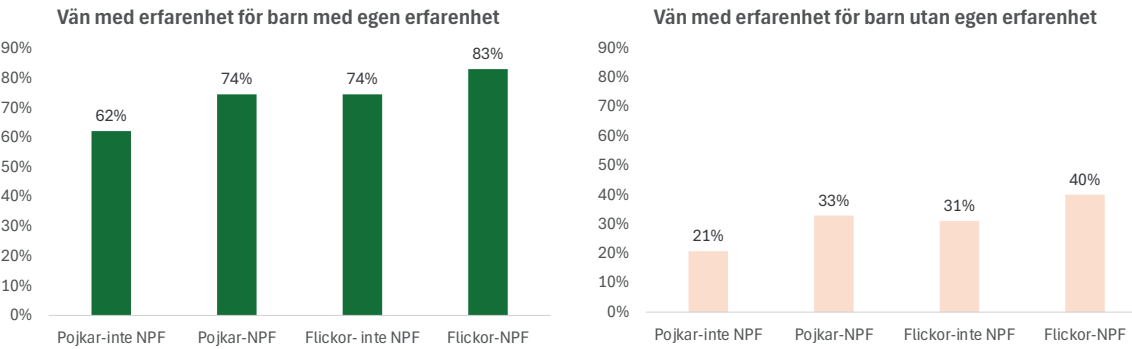
I DIAGRAMMET SER vi ett bekant mönster där pojkar utan NPF i lägst utsträckning uppger erfarenhet som liknar någon av vinjetterna. Drygt 80 procent av pojkar utan NPF uppger att de inte har inte egen erfarenhet av någon vinjett jämfört med 68 procent

av pojkar med NPF, 51 procent av flickor utan NPF och 33 procent av flickor med NPF. I andra änden av skalan, där barnen har egen erfarenhet av samtliga tre vinjetter, varierar andelen från 1 procent bland pojkar utan NPF till 10 procent för flickor med NPF.

Egen och vänners erfarenheter

Egen erfarenhet och att ha en vän med erfarenhet följer i stort sett samma mönster genom vinjetterna. Pojkar utan NPF har både lägst egen erfarenhet av att själva varit utsatta och uppger i lägst utsträckning att de har en vän med erfarenheter av det vinjetterna beskriver. Därefter följer pojkar med NPF och flickor utan NPF. Flickor med NPF har högst sannolikhet att både ha egen erfarenhet och ha minst en vän med liknande erfarenhet.

DETTA KAN TYDA på att barn med NPF i högre grad har vänskapsgrupper där det är mer sannolikt att utsätts sexuellt på nätet. Eftersom de två kategoriseringarna – egen erfarenhet och vänners erfarenhet – hänger nära samman kan det dock också vara så att barn som själva har varit utsatta oftare känner till att en vän har varit det – utan att det nödvändigtvis har direkt koppling till barnets NPF.

När vi tittar på barn som själva har erfarenhet respektive de som inte har det, oavsett vinjett, ser vi att ordningen mellan grupperna består. Skillnaderna mellan grupperna blir dock betydligt mindre. Mer än dubbelt så många barn med egen erfarenhet uppger också att de känner till en vän med en liknande erfarenhet. Egen erfarenhet verkar alltså vara en betydligt viktigare faktor än NPF i detta sammanhang.

Det finns flera tänkbara förklaringar till detta. En möjlig förklaring är att barn som utsatts rör sig i vänskapsgrupper där det finns gemensamma normer eller sårbarheter som ökar sannolikheten att både de själva och deras vänner utsätts. Vidare har forskning visat att när barn berättar om egen sexuell utsatthet vänder de sig ofta till en jämnårig vän.¹⁷

En annan trolig förklaring till det mönster vi ser kan därmed vara att barn som blivit utsatta sexuellt pratar med vänner – både på och utanför internet – om sina upplevelser, och att detta gör att de i högre grad också känner till andras erfarenheter. Detta talar för att barn som utsatts för en brottslig eller obehaglig upplevelse aktivt söker stöd och kunskap hos andra som har liknande erfarenheter.

¹⁷ Manay, N. & Collin-Vézina, D. (2021). Recipients of children's and adolescents' disclosures of childhood sexual abuse: A systematic review. Child Abuse and Neglect, 116(1),

När barn utsätter andra barn

Vi har också undersökt om barn med NPF i högre utsträckning riskerar att själva utsätta andra barn, eller om de oftare agerar på ett sätt som ökar risken att själva utsättas för brott. Ett skäl till att undersöka detta är att en högre utsatthet skulle kunna hänga samman med att barnen rör sig i miljöer och grupper där normer kring sex och naket nakenbilder eller filmer, skiljer sig från andra barns.

OM SÅ ÄR fallet förminskar det på inget sätt brottens allvar, men kan bidra till en djupare förståelse av sammanhanget och fungera som en utgångspunkt för att ge bättre stöd till de barn som utsatts.

Vi undersöker detta genom att ställa tre frågor till barnen:

- 1. Om de skickat nakenbilder eller filmer, utan att vara säkra på att de hade samtycke.
- 2. Om de har tagit emot nakenbilder eller filmer, som de visste hade spridits utan den avbildades samtycke.
- 3. Om de själva har spridit nakenbilder eller filmer, av en annan person utan samtycke.

Till varje fråga fick barnen fick också en följdfråga om händelsen inträffat en/enstaka gång eller vid

flera tillfällen (denna uppdelning redovisas inte i diagrammen).

Det är vanligare att flickor uppger att de har skickat nakenbilder utan att först ha försäkrat sig om samtycke. Och inom respektive könsgrupp rapporterar barn med NPF oftare att de skickat bilder utan samtycke än barn utan NPF. Medan flickor med NPF är den grupp som i störst utsträckning uppger att de skickat nakenbilder utan att först försäkra sig om samtycke, är pojkar utan NPF den grupp som gjort det i minst utsträckning. Det är dessutom vanligare att flickor uppger att de skickat sådana bilder många gånger, jämfört med pojkar. Här tycks dock inte NPF ha någon avgörande betydelse.

Mot bakgrund av den offentliga debatten¹⁶ kan det verka oväntat att beteendet – att skicka nakenbilder

utan att försäkra sig om samtycke – är vanligare bland flickor än pojkar. En möjlig förklaring som också får visst stöd i undersökningens fritextsvar, är att både flickor och pojkar i en heterosexuell kontext ofta utgår från att bilder som skickas av flickor är välkomna.

När det gäller att ha tagit emot bilder som spridits utan samtycke är skillnaderna små mellan pojkar med och utan NPF samt flickor utan NPF. I dessa grupper uppger ungefär hälften att de har fått sådant material. Bland flickor med NPF är andelen något högre – ungefär sex av tio uppger att det har hänt. Bland både flickor och pojkar med NPF som tagit emot nakenbilder som spridits är det vanligaste att detta har hänt en eller ett fåtal gånger. För pojkar utan NPF som tagit emot nakenbilder som spridits är det vanligare att detta hänt flera gånger. Detta ligger i linje med tidigare forskning som visar att delning av

nakenbilder och filmer kan bidra till att stärka vänskapsrelationer och bygga status bland pojkar.¹⁹ Det är viktigt att understryka att även om drivkraften bakom att ta del av naket material ofta är nyfikenhet, kan det i vissa fall delas vidare utan mottagarens samtycke och då utgöra en form att trakasseri eller hot även mot den person som får bilder skickad till sig.. Relativt få av barnen – omkring en av tio – uppger att de själva spridit någon annans bilder. Även här ligger flickor med NPF högre än övriga grupper: drygt en av sju har gjort detta. Endast ett barn, en pojke utan NPF, anger att detta är något han har spridit vidare sådant material mer än en eller ett fåtal gånger.

Sammantaget understryker resultaten vikten av att vuxna förstår och samtalar med alla barn om deras digitala verklighet, samt om de risker som finns med att skicka, dela eller sprida material utan samtycke.

Del 2 Strategier bland flickor och pojkar med NPF

TILL VINJETTERNA FINNS också ett antal svarsalternativ som beskriver olika förhållningssätt och strategier för att hantera den situation som skildra

En möjlig förklaring till de skillnader i sexuell utsatthet som beskrivits ovan skulle kunna vara att barn med NPF generellt förespråkar andra – och ibland mindre effektiva – strategier för att hantera situationer där de riskerar att utsättas. För att undersöka detta har vi jämfört hur pojkar och flickor med res-

pektive utan NPF har svarat på vinjetterna (samtliga svar redovisas i appendix 1).

Nedan illustrerar vi det generella mönstret med två vinjetter: Kims berättelse och Hannas berättelse. För båda dessa vinjetter har vi tidigare konstaterat tydliga skillnader i barnens egna erfarenheter, och det blir därmed intressant att se om barn med respektive utan NPF förespråkar olika strategier i förhållande till de beskrivna situationerna. ➔

¹⁸ se t.ex. Aftonbladet, 2020

¹⁹ Mandau, MB. (2020). Homosocial positionings and ambivalent participation. A qualitative analysis of young adults' non-consensual sharing and viewing of privately produced sexual images. Mediekultur, 36(67)

Vinjett 1: **Lurad**

Kims berättelse med svarsalternativ

"Kim är ny i skolan och där träffar han Filip. De börjar prata och skriva till varandra och efter ett tag börjar de prata om sex. Kim frågar om Filip vill ha en nude och Filip svarar ja, så Kim skickar. Filip blir tyst. Filip har screenat bilden. När Kim vaknar på morgonen är allt kaos. Han har fullt av mess från kompisar som sett bilden. Värst av allt är ett mess från Filip som skriver att han bara drivit med Kim."

Svarsalternativ

- A:** Filip är dum i huvudet, att driva med någons känslor är inte ok och att sprida en bild som man sa ja till är fel. Jag tycker Kims kompisar borde säga till Filip.
- B:** Jag tycker Kim får skylla sig själv.
- C:** Jag tycker Kim skulle sett till att den andra snubben också skickade liknande bilder först
- D:** Jag tycker Kim borde prata med en vuxen. Det är inte hans fel.
- E:** Jag tycker Kim borde varit mer försiktig och inte skickat nudes överhuvudtaget.

VI SER ATT skillnaderna i hur barnen svarar är relativt stora, men att variationen generellt är större mellan könen än mellan barn med och utan NPF av samma kön.

Flickor, med och utan NPF, väljer i betydligt högre utsträckning än pojkar alternativ A och D. Dessa två alternativ betonar tydligt att det inträffade inte är Kims fel och att skulden för det som skett ligger hos Filip. På motsvarande sätt väljer pojkar oftare alternativ B och E, det vill säga att Kim får skylla sig själv respektive att Kim borde ha varit mer försiktig.

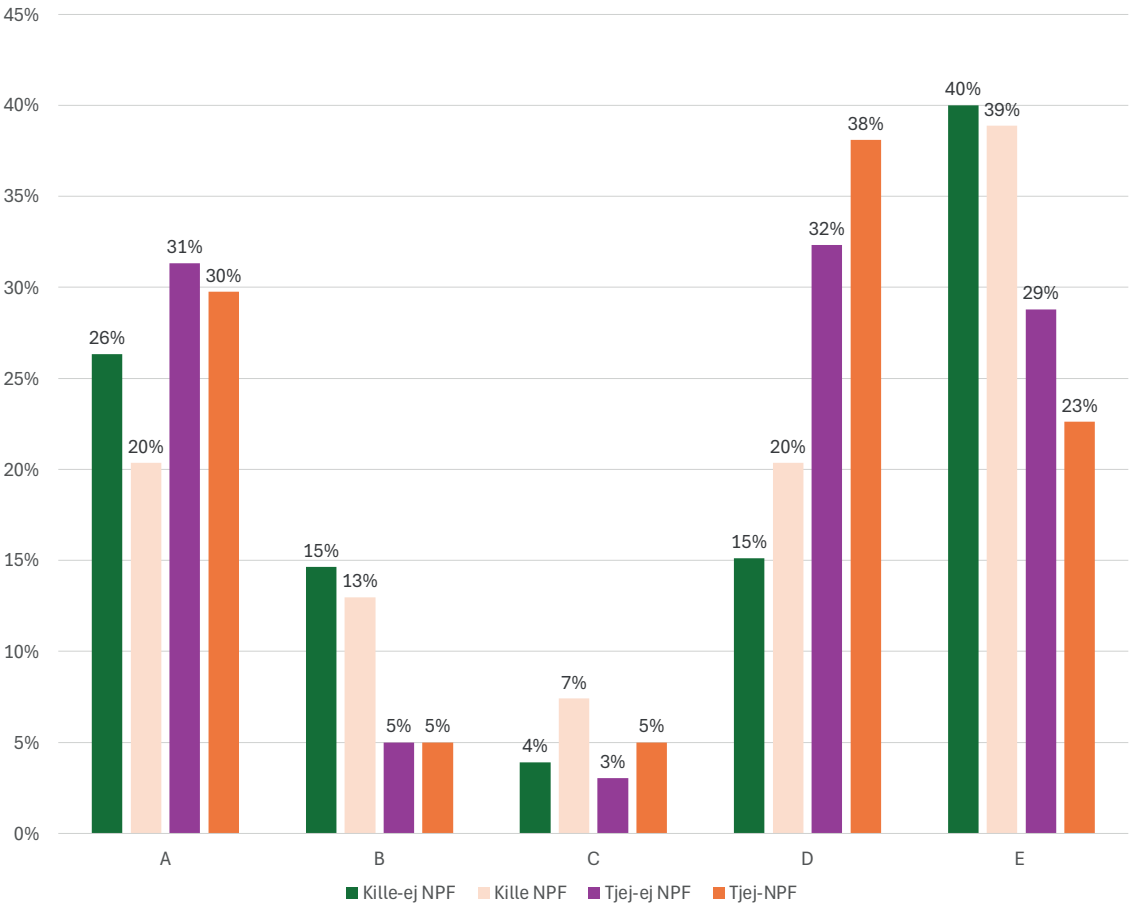
Bland pojkarna är det allra vanligast att välja alternativ E – att Kim borde ha varit mer försiktig och inte skickat bilder överhuvudtaget. Bland flickorna är detta endast det tredje vanligaste alternativet. När det gäller alternativ D, att berätta och söka stöd hos en vuxen, vilket är det vanligaste svarsalternativet

bland flickor, gäller det motsatta. Det alternativet är bara det tredje vanligaste bland pojkar utan NPF och, tillsammans med att skylla på den som sprider bilden, det näst vanligaste bland pojkar med NPF.

De skillnader som finns mellan barn med och utan NPF inom könskategorierna handlar framför allt om att barn med NPF i högre grad väljer alternativ D, att söka stöd hos en vuxen. Detta mönster återkommer också i en majoritet av de vinjetter där barn utsätter andra barn.

Vi ser dessutom att barn med NPF något oftare förespråkar alternativ C – att försöka se till att den andra parten skickar liknande bilder i syfte att minska risken för spridning. Den här typen av försök att på egen hand hantera risker eller lösa situationer förefaller också vanligare bland pojkar med NPF i flera av de andra vinjetterna.

Barnens strategier

Fritextsvar

"Det är inte ovanligt, det är bara viktigt att ta hjälp från vårdnadshavare eller någon du litar på, det är lättare att gå vidare om man hjälps åt." flicka (NPF)

"Jag tycker att man borde ta ett allvarligt prat med Filip, då han spridit bilder på en under 18. Det är inte Kims fel, då han inte visste att Filip skulle skicka till en massa människor. Sedan tycker jag också att man borde stödja Kim genom detta, och försöka hjälpa honom." flicka (NPF)

"Det är väldigt vanligt men gör det absolut inte okej. Kim hade inte gett honom tillåtelse att visa bilden." pojke (NPF)

Vinjett 4: **Tränaren**

Hannas berättelse med svarsalternativ

Hanna är 16 år och tränar kickboxning. En av tränarna är Andreas som är 24 år. Hanna tycker han är trevlig men hon har också hört att han flirtar med tjejer som tränar. Ibland stannar hon kvar och pratar efter träningen. Han brukar ge henne beröm för träningen, de skämtar mycket. En dag frågar Andreas om han får adda henne på Insta och det går hon med på. Ett par kvällar senare skickar han ett dm till henne där han säger att hon är skitsnygg på bilden hon la ut från gymmet tidigare på dagen. Hanna tackar och lägger till en rodnande smiley och Andreas svarar nästan direkt att hennes rumpa ser sexig ut i tigha shorts. Hanna tycker det är lite obehagligt, men svarar något skämtsamt då hon tänker att Andreas bara vill vara snäll. Han svarar snabbt igen och frågar om hon har trosor under dem, han tycker inte det ser ut så och att det vore så hett om hon inte hade det. Hanna känner sig obehaglig till mods och slår av telefonen.

Svarsalternativ

- A:** Andreas är mycket äldre och dessutom tränare på Hannas klubb så jag tycker det är helt fel. Hon måste berätta det för de andra tränarna.
- B:** Hanna visste att han hade ett rykte och borde ha kunnat förvänta sig att sånt här skulle hända. Hon har ett ansvar som lätt honom adda.
- C:** Jag tycker Hanna borde berätta hur hon känner nästa gång hon träffar Andreas. Han måste veta att han gick över gränsen.
- D:** Jag tycker hon borde blocka Andreas då det ändå inte är någon som skulle göra något om hon berättade.
- E:** Jag tycker Hanna ska spara vad Andreas skrev för att kunna visa för någon vuxen hur han betar sig.

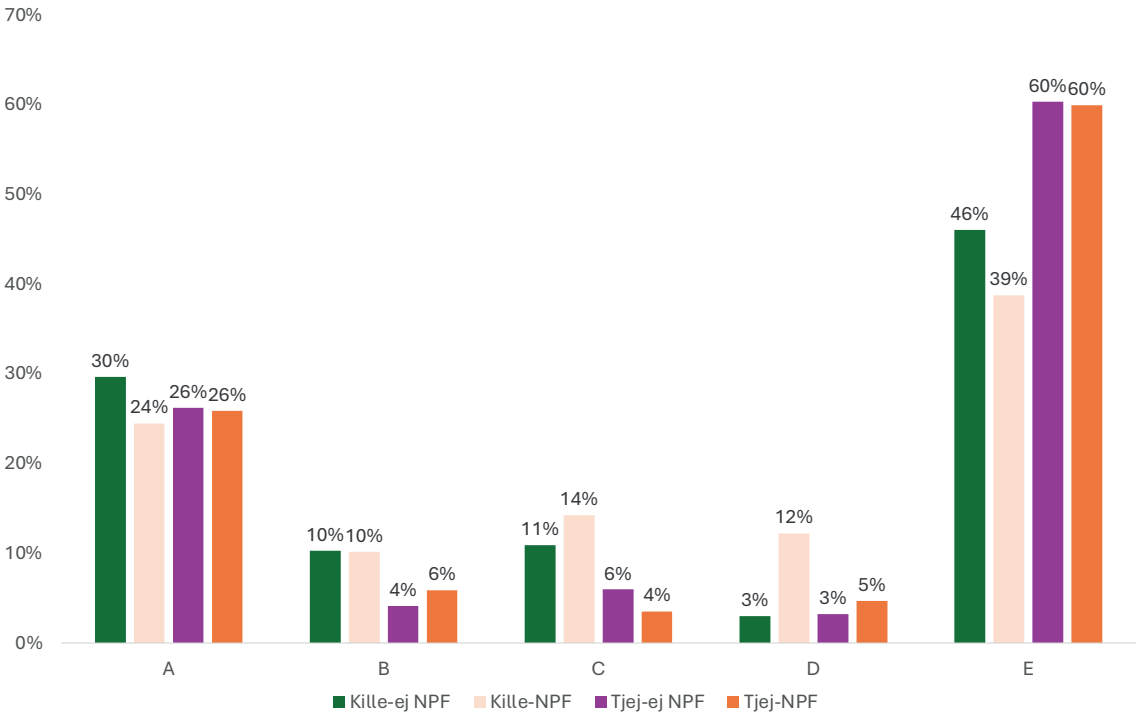
ÄVEN I VINJETTEN om Hanna ser vi att skillnaderna mellan hur pojkar och flickor svarar är betydligt större än skillnaderna mellan barn med och utan NPF inom respektive kön.

Bland flickorna dominerar svarsalternativen A och E – att Hanna bör vända sig till klubben eller till en annan vuxen. Även bland pojkarna är detta de vanligaste svaren, men andelen som väljer alternativet att Hanna bör prata med en vuxen som inte är en

annan tränare är avsevärt lägre än hos flickorna.

Ungefär var tionde pojke – oavsett om de har NPF eller inte – menar att Hanna får skylla sig själv och något fler menar att hon själv borde markera att Andreas gått över gränsen. Pojkar med NPF är den enda grupp där fler än ett fåtal procent anser att Hanna borde blocka Andreas eftersom ingen ändå skulle göra något om hon berättade.

Barnens strategier

Fritextsvar

"Hannah visste ju att tränaren har ett rykte, då kunde hon ju varit mer försiktigt, men hon kan ju ta det som komplimang att hon har en sexig rumpa." pojke (NPF)

"Vet många som inte hade uppskattat Andreas." pojke (NPF)

"Jag tycker det är äckligt av Andreas." flicka (NPF)

"Hanna hade hört rykten och kunde förvänta sig att han skulle fråga om hennes Insta. Hon hade lätt kunnat säga nej till hans Insta. Via den kan hon spara meddelanden och ge till polisen eller visa för någon närstående." flicka (NPF)

"Vuxna kan hjälpa henne med att ta bort honom som tränare." flicka (NPF)

Diskussion

För de flesta barn – med eller utan en neuropsykiatrisk diagnos – finns det inte en tydlig gräns mellan livet på och utanför nätet. Det är därför inte förvånande att den utsatthet som barn med NPF upplever utanför nätet också återspeglas på nätet. I vissa fall, vilket vinjetten om Kim illustrerar, hänger utsattheten på nätet nära samman med händelser och relationer utanför nätet, ofta med samma personer inblandade.

Samtidigt finns former av utsatthet som är vanliga bland många barn på internet, men som verkar drabba fler av de barn – framför allt flickor – som har NPF.

Trots denna ökade risk finns det endast små skillnader i hur barn med NPF, liksom barn som har utsatts för brott på nätet, upplever interaktioner på internet. En stor majoritet av barnen upplever internet positivt. I fritextsvaren blir det dock tydligt att de inte ser sociala kontakter på internet som riskfria, utan som något dubbelt: de kan innebära både möjligheter och risker. På nätet finns stöd och samhörighet, men också en risk att bli lurad eller utnyttjad.

När det gäller barnens attityder och förhållningssätt till situationerna i vinjetterna framträder större skillnader mellan könen än mellan barn med eller utan NPF. Flickor ställde sig i högre grad än pojkar bakom svarsalternativen som markerade att det utsatta barnet inte gjort något fel, utan att skulden låg hos den som utsatte. Pojkar valde i högre grad alternativ som lade delar av ansvaret på det barn som utsatts. Vi såg även att flickor, särskilt flickor med NPF, oftare än pojkar ansåg att det bästa var att vända sig till en vuxen vid en riskfylld situation. Att flickor i högre grad söker vuxenstöd vid sexuell utsatthet är ett könsrelaterat mönster som även återfinns inom tidigare forskning.²⁰

²⁰ Manay, N. & Collin-Vézina, D. (2021). Recipients of children's and adolescents' disclosures of childhood sexual abuse: A systematic review. *Child Abuse and Neglect*, 116(1),

Barn med och utan NPF svarade alltså likartat på frågorna kring attityder och förhållningssätt till vinjetterna. Den enda genomgående skillnaden var att barn med NPF i högre grad förespråkade att de utsatta barnen i berättelserna borde ta hjälp av en vuxen, jämfört med vad barn av samma kön men utan NPF gjorde.

"På nätet finns stöd och samhörighet, men också en risk att bli lurad eller utnyttjad."

Samtidigt rapporterade barnen med NPF egen erfarenhet av utsatthet i större utsträckning än barn utan NPF. Detta gällde i samtliga vinjetter, oavsett om förövaren var ett barn eller en vuxen och oavsett om det utsatta barnet var aktivt i situationen eller inte.

Forskning på pekar på att förövare oftare riktar in sig på barn med NPF till följd av de sårbarheter som följer av funktionsnedsättningen, till exempel svårigheter att läsa av sociala situationer och andra människors intentioner.²¹ En förklaring till att barn och unga med NPF rapporterade utsatthet i högre utsträckning kan därför vara att vuxna förövare söker upp dessa barn för att de uppfattas som lättare att manipulera. Denna förklaring – att förövare aktivt riktar in sig på sårbara barn – kan

²¹ Rahmadani, E. & Adewale Ahmed, I. (2025). Prevalence Incidence of Autism Related Child Sexual Assault: Narrative Review, *South Eastern European Journal of Public Health*, 26, 255–263

även vara relevant i situationer där barn med NPF utsätts av andra barn, där övergreppen ofta får formen av sexualiserad mobbning i syfte att kränka och förlöjliga.

En annan möjlig förklaring är att barn med NPF, även om de har liknande kunskap om risker och resonerar på liknande sätt som andra barn, kan ha svårare att hantera riskfyllda situationer då de uppstår oväntat – eller svårare att söka stöd efteråt. Den sammantagna bilden visar inte att barn och unga med NPF saknar information och kunskap om hur de ska agera i riskfyllda sexuella situationer. Snarare tycks det handla om att deras förutsättningar att omsätta denna kunskap i praktiken skiljer sig från andra barns, vilket gör det mer sannolikt att de inte agerar på det sätt de själva anser att man bör.

Det är också väl belagt att NPF, särskilt ADHD, kan medföra en ökad benägenhet för risktagande, vilket sannolikt avspeglas i våra resultat.²²

Detta stöds även av forskning som visar att ungdomar med NPF ofta upplever skolans sexualundervisning som svår att ta till sig och att de verktyg de får därifrån inte alltid är lätta att använda i verkliga situationer.^{23 24} Det talar för att barn med NPF kan behöva kunskap och information förmedlat på ett sätt som lättare kan kopplas till konkreta situationer, med fokus på beslutsfattande och praktiska handlingsstrategier.

Oavsett orsak är det viktigt att skydd och stöd för barn med NPF utformas utifrån deras behov. Det handlar inte om att de behöver mer information om farorna på internet än andra barn eller om att införa förbud som riskerar att begränsa deras tillgång till internets positiva sidor – som ofta spelar en viktig roll, inte minst för barn som är utsatta även utanför nätet. I stället handlar det om att skapa trygghet och tillgängligt stöd så att barnen kan få hjälp med det de faktiskt har svårt med när de befinner sig på nätet, och att de vågar berätta när något händer.

²² H. Dekkers, T., Pompa, A., van Rentergem, A. & Bexkens, A. (2016). Risky decision making in attention-deficit/hyperactivity disorder: A meta-regression analysis, *Clinical Psychology Review*, 45

²³ Joyal, C.C., Carpentier, J., McKinnon, S., Normand, C.L. & Poulin, M.-H. (2021). Sexual knowledge, desires, and experience of adolescents and young adults with an autism spectrum disorder: An exploratory study, *Frontiers in Psychiatry*, 12

²⁴ Hannah, L.A. & Stagg, S.D. (2016). Experiences of sex education and sexual awareness in young adults with autism spectrum disorder. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 46, 3678–3687

Referenser:

Aftonbladet (2020). Ny forskning: Därför skickar män dickpics Dickpics och nakenbilder – därför skickar män dem [länk till artikeln](#)

Augner, C., Vlasak, T. & Barth, A. (2023). The relationship between problematic internet use and attention deficit, hyperactivity and impulsivity: A meta-analysis. Journal of Psychiatric Research, 16

Dekkers, T., Pompa, A., van Rentergem, A. & Bexkens, A. (2016). Risky decision making in attention-deficit/hyperactivity disorder: A meta-regression analysis, Clinical Psychology Review, 45

Ecpat (u.å.) Barnet som expert. En metodhandbok för dig som gör undersökningar om och med barn

Ecpat (2023a). “Jag tittade bara, jag gjorde inget elakt” En rapport om barns utsatthet på exposekonton.

Ecpat (2023b) ”Då tog ’hon’ en screen och allting började” En rapport om sexuell utpressning av barn i ekonomiskt syfte med särskilt fokus på pojkars utsatthet.

Ecpat (2025) “Det känns som om jag redan förstört mitt liv på grund av en bild” En rapport om barns utsatthet för sexualbrott i digitala miljöer

Hannah, LA. & Stagg, SD. (2016). Experiences of sex education and sexual awareness in young adults with autism spectrum disorder. Journal of Autism and Developmental Disorders, 46, 3678-3687

Humprhey, N & Symes, W. (2011). Peer interaction patterns among adolescents with autistic spectrum disorders (ASDs) in mainstream

school settings. Autism, 15(4), 397-41

Joyal, C.C., Carpentier, J., McKinnon, S. Normand, C.L. & Poulin, M-H. (2021). Sexual knowledge, desires, and experience of adolescents and young adults with an autism spectrum disorder: An exploratory study, Frontiers in Psychiatry, 12

Langevin, R., Marshall, C., Wallace, A., Gagné, M-E., Kingsland, E. & Temcheff, C. (2023). Disentangling the associations between attention deficit hyperactivity disorder and child sexual abuse: A systematic review. Trauma, Violence and Abuse, 24(2), 369-389

Manay, N. & Collin-Vézina, D. (2021). Recipients of children’s and adolescents’ disclosures of childhood sexual abuse: A systematic review. Child Abuse and Neglect, 116(1),

Mandau, MB. (2020). Homosocial positionings and ambivalent participation. A qualitative analysis of young adults’ non-consensual sharing and viewing of privately produced sexual images. Mediekultur, 36(67)

Mediemyndigheten (2025), Ungar & medier 2025 - En statistisk undersökning avungas medievanor och attityder till medieanvändning, Mediemyndigheten. Mrug, S., Molina, B., Hoza, B., Gerdes, A., Hechtman, L. & Arnold, L. (2012). Peer rejection and friendships in children with attention-deficit/hyperactivity disorder: Contributions to long-term outcomes. Journal of Abnormal Child Psychology, 40

Peasgood, T., Bhardwaj, A., Biggs, K., Brazier, J.E., Coghill, D., Daley, D., De silva, C., Harpin, V., Hodg-

kins, P., Nadkarni, A., Setyawan, J. & Sonuga-Barke, E. (2016). The impact of ADHD on the health and well-being of ADHD children and their siblings.

Nadkarni, A., Setyawan, J. & Sonuga-Barke, E. (2016). The impact of ADHD on the health and well-being of ADHD children and their siblings. European Child and Adolescent Psychology, 25, 1217-1231

Rahmadani, E. & Adewale Ahmed, I. (2025). Prevalence Incidence of Autism Related Child Sexual Assault: Narrative Review, South Eastern European Journal of Public Health, 26, 255–263

Schneider, M., Fong, V.C. & McLaughlin, J. (2025). “Being integrated does not mean being included”: What factors contribute to school exclusion for autistic children? Autism Research, 18(9)

Spender, K., Ryan Chen, Y-W., Wilkes-Gillan, S., Parsons, L., Cantrill, A., Simon, M., Garcia, A. & Cordier, R. (2023). The frinds-hips of children and yputh with attention-deficit hyperactivity disorder: A systematic review. PLoS ONE 18(8)

Yuan, G., Zhu, Z., Guo, H. et al. Screen Time and Autism Spectrum Disorder: A Comprehensive Systematic Review of Risk, Usage, and Addiction. Journal of Autism and Developmental Disorders

@EcpatSverige

+46 (0)8 598 920 00

info@ecpat.se

www.ecpat.se

www.ecpat.se/hotline

www.dittecpat.se

Bankgiro: 903-4349

